

Admiral

BRANKO MAMULA

Neki problemi vojnog školstva i pravci njegovog daljeg razvoja

Na sjednici Komiteta Organizacije SKJ u JNA, od 26. juna 1981. godine, na kojoj se raspravljalo o idejnim aspektima srednjoročnog plana razvoja oružanih snaga, pokušao sam ukazati posebno na probleme školstva i naučnoistraživačkog rada u vojnim školama i oružanim snagama u cjelini. Te dvije oblasti sam tada istakao, a i sada to činim, s čvrstim uvjerenjem da ih treba uvrstiti među magistralne pravce daljeg razvoja naših oružanih snaga.

Razložnost takvog stava nije teško dokazati, ako ga uopće i treba dokazivati, jer razloga odista ima i previše. Istaci ću, ipak, dvije osnovne grupe razloga za koje držim da su dovoljni za obrazloženje takvog stanovišta u razvojnoj politici.

Prvu grupu čine zahtjevi koji se postavljaju pred naše oružane snage danas i u bliskoj budućnosti, a koji proističu iz naše dugoročne političke orijentacije na unutrašnjem i spoljnjem planu i iz aktuelnih i jasno ispoljenih trendova društveno-političkog i vojno-tehnološkog razvoja u svijetu i u nas, koji će karakterizirati period koji je pred nama.

Zahtjevi su poznati i jasni, i u tom pogledu ne može biti nikakvih dilema. Prvi zahtjev je da naše oružane snage moraju očuvati i dalje razvijati svoju sposobnost da, zajedno sa svim ostalim činiocima općenarodne odbrane, efikasno odvrćaju agresiju, odnosno da se efikasno suprotstave svakom eventualnom agresoru koji bi pokušao da ugrozi našu nezavisnost i ustavni poredak. Tom zahtjevu može se odgovoriti samo na taj način ako se naše oružane snage svestrano razvijaju, težeći za tim da se održi korak s tehničko-tehnološkim razvojem savremenih oružanih snaga u svijetu

u mjeri u kojoj je to neophodno i objektivno moguće, i više od toga, da u pojedinim komponentama ukupnog razvoja, s obzirom na naše komparativne prednosti, i znatno premašimo razvoj drugih armija, prije svega, u jačanju ljudskog faktora.

Svakom je znano i u nas i u svijetu da naše komparativne prednosti u ljudskom faktoru, i u kvantitativnom i u kvalitativnom pogledu, proističu iz prirode našeg političkog sistema socijalističkog samoupravljanja i sistema općenarodne odbrane, koji je sastavni i nerazdvojni dio toga sistema. Stoga i nema potrebe da se ta činjenica podrobnije elaborira. Ali, da bi se jasnije istakao drugi zahtjev koji je u neposrednoj vezi s prvim, ipak treba konstatirati činjenicu da neka bitna kvalitativna svojstva ljudskog faktora, prije svega ona koja su proizvod znanja, umjeća i organiziranosti, nisu nešto što dolazi samo po sebi i nisu jednom za svagda data. I tu dolazimo do onog drugog bitnog zahtjeva koji se postavlja pred naše oružane snage: da znanjem i umijećem nadmaše sve svoje eventualne protivnike. Taj zahtjev moramo svjesno još više zaoštriti i u narednom periodu, iz prostog razloga što je to bitna pretpostavka naše nadmoćnosti u eventualnom ratu i što je objektivno moguće ostvariti takav zahtjev, s obzirom na komparativne prednosti koje nam daju naš politički sistem socijalističkog samoupravljanja i sistem općenarodne odbrane. No, te objektivno date pretpostavke moguće je realizirati samo pod uslovom da se odbrambenim pripremama pristupa naučno i da se one sprovode sistematično i uporno.

Neosporna je činjenica da je nauka danas na široka vrata ušla u vojnu djelatnost, a u budućnosti će to biti još izrazitije. Vojna problematika je postala tako složena da se tu malo šta može postići zdravorazumskim i iskustvenim mišljenjem i kojekakvim improvizacijama. To posebno važi za vojnu djelatnost u općenarodnom odbrambenom ratu, u kojem se stavljaju u pogon svi ljudski, materijalni i duhovni kapaciteti društva.

Naše vojno školstvo tome može i mora višestruko doprinijeti. Najprije svestranim obrazovanjem i vaspitanjem starješinskog kadra, razvijajući kod njega moć stvaralačkog dijalektičkog mišljenja, oslobođenog dogmi, shematizma i negativnog tradicionalizma, toliko karakterističnih za vojne škole prošlosti. Time vojno školstvo ostvaruje svoju osnovnu funkciju — obrazovno-vaspitnu. Ali, time se ne iscrpljuje njegova uloga i odgovornost za ostvarivanje napred izloženih zahtjeva, koje naše društvo s pravom postavlja pred oružane snage, prije svega zahtjeva da znanjem i vještinama nadmašimo sve svoje potencijalne protivnike. Vojne škole kao obra-

zovno-vaspitne i naučne ustanove naših oružanih snaga su dužne, isto tako, da neprekidno daju svoj doprinos razvoju naše vojno-naučne misli.

S obzirom na činjenicu da je općenarodni odbrambeni rat, historijski gledano, nov tip rata, a oružana borba koju bismo vodili u sklopu tog rata, isto tako, nov tip oružane borbe, što podrazumijeva i autentičnu, po mnogo čemu osebniju ratnu vještinu, ta druga, naučnoistraživačka funkcija vojnog školstva dobija fundamentalan značaj. To je i razumljivo kada se ima na umu da se samo djelimično možemo koristiti rezultatima savremene vojne nauke u svijetu, upravo zbog toga što razvijamo autentičnu ratnu vještinu primjerenu našim filozofskim i idejno-političkim pogledima na pitanje odbrane samoupravnog socijalističkog društva. Prema tome, nemoguće je razdvajati obrazovno-vaspitnu od naučnoistraživačke funkcije vojnog školstva, jer se one prožimaju i međusobno uslovljavaju i čine jedinstven nastavno-naučni proces u kojem se primjenjuju naučna dostignuća i istovremeno traga za novim naučnim saznanjima.

Ako stvari tako stoje, a držim da je tako, logično se nameće pitanje: kako vojno školstvo ostvaruje tu svoju kompleksnu funkciju? Ne samo zbog toga da bismo ocijenili rad i rezultate koje ostvaruju naše školske ustanove uopće i pojedinačno uzev, već prvenstveno zbog toga da bismo uočili probleme koji se u toj oblasti javljaju i koji čine smetnju da naše školstvo još više doprinese ostvarivanju zahtjeva o kojima je riječ. A problema manje ili više ozbiljnih ima u svim školama i školskim centrima i oni čine onu drugu grupu razloga zbog kojih se zalažemo da vojno školstvo i naučnoistraživački rad u cjelini dobiju prioritetan tretman u daljem razvoju oružanih snaga.

Kritičku analizu rada u vojnim školama dale su najodgovornije starješine iz tih ustanova, ne ustežući se da identifikuju svaki problem, bilo da je objektivno uslovljen ili je nastao kao posljedica subjektivnih slabosti. Primjetno je da ni same starješine u školama i školskim centrima nisu sasvim zadovoljne rezultatima koje postižu, naročito na polju istraživanja, kao što ni organi Saveznog sekretarijata za narodnu odbranu i Generalštaba JNA nisu i ne mogu biti zadovoljni onim što su sa svoje strane učinili u smislu pružanja pomoći vojnim školama da uspješnije rješavaju probleme sa kojima se sučeljavaju.

Složena vojno-politička situacija u svijetu i iz nje proistekli problemi, vezani za očuvanje stabilnosti i integriteta naše zemlje, uticali su na to da vojnim školama posljednjih godina nismo mogli

posvetiti odgovarajuću pažnju. Škole, sa svoje strane, nisu ispoljavale potrebnu inicijativu u poduzimanju mjera za unapređenje nastavnog i vaspitnog procesa i naučnoistraživačkog rada. Posljedica toga su neki problemi pred kojima smo se našli u trenutku kada treba učiniti krupne korake u daljem razvoju oružanih snaga i općenarodne odbrane i društvene samozaštite u cjelini i kada treba konkretno prijeći na realizaciju odluke o razvoju vojnih škola i školskih centara za posljednjih deset godina, s kvalitativno novim zahtjevima i izminjenjenim oblicima organizacije obučavanja kadrova u vojnim školama, jedinicama i komandama.

Bitne probleme vojnih škola i školskih centara, koji se uočavaju u ovom momentu u svjetlosti radikaliziranih zahtjeva i na bazi kojih izvlačimo ovu ocjenu, moguće je svrstati u grupe: (1) kako funkcionisanje sistema školovanja u vojnim školama (posebno vanrednog školovanja), koji je, inače, dobro regulisan, učiniti još efikasnijim i dovesti ga u potpun sklad sa stvarnim potrebama; (2) adekvatnije regulisanje statusnog položaja nastavnika i njihovog vođenja u službi, kako to ne bi negativno uticalo na kvalitet nastavnčkog kadra; (3) kako unaprijediti naučnoistraživački rad u visokim vojnim školama i školskim centrima, ne samo u teorijskoj, vojnodoktrinarnoj i vojnotehničkoj oblasti, nego i u područjima neposredno vezanim za nastavni proces; (4) kako razvoj nastavno-materijalne baze vojnih škola dovesti u sklad sa zahtjevima za obučavanje kadrova raznih profila, usmjerenja i specijalnosti, imajući na umu to da nema mogućnosti za veće ulaganje finansijskih sredstava.

Navedeni problemi moraju biti predmet naše ozbiljne pažnje, jer se njihovim bržim i adekvatnim rješavanjem stvaraju mogućnosti za postizanje većih uspjeha u izvođenju odbrambenih priprema i u ovim uslovima. S druge strane, moramo imati u vidu i svu složenost međunarodnih okolnosti, posebno vojno-političku situaciju i njen uticaj na našu zemlju i na naš rad u oružanim snagama, što sve skupa potencira urgentnost naznačenih problema. U tom smislu, ukazao bih na nekoliko bitnih činjenica.

1. Međunarodna situacija je izuzetno složena. Naročito je povećana zategnutost među blokovima i velikim silama, što se neposredno odražava na niz već odranije neuralgičnih regiona svijeta, a posebno na nesvrstane zemlje.

2. Vojno-politički i geostrategijski položaj naše zemlje bio je uvijek osjetljiv. Ta osjetljivost se povećava u srazmjeri porasta zategnutosti u svijetu, Evropi i Sredozemlju, kakav je slučaj ovih godina. Spoljni i unutrašnji neprijatelji pokušavaju iskoristiti po-

remećene i ozbiljno pogoršane međunarodne odnose, kako bi umanjili ulogu SFRJ u svijetu i među nesvrstanim i destabilizirali zemlju i izazvali nemir. Događaji na Kosovu su imali i neposredan cilj da kontrarevolucionarnim prevratom i otcjepljenjem Kosova destabiliziraju zemlju i naruše njen teritorijalni i državni integritet.

3. Poremećeni ekonomski odnosi u svijetu i naše unutrašnje slabosti su doveli do znatnih ekonomskih teškoća u zemlji. Osnovni ciljevi razvoja se ne ostvaruju u planiranom i željenom pravcu, a ekonomska stabilizacija se sporo realizira.

Odras međunarodne i unutrašnje situacije na oružane snage i čitav sistem općenarodne odbrane i društvene samozaštite je velik i neposredan. Iz tih razloga, sistem općenarodne odbrane i društvene samozaštite mora biti neprekidno mobilan, efikasan i spreman da se odupre spoljnjem i unutrašnjem neprijatelju radi odbrane zemlje, tekovina narodnooslobodilačkog rata i socijalističke revolucije i zaštite ustavnog poretka. Oružane snage, kao okosnica i glavna udarna snaga sistema, moraju biti na takvom stepenu pripremljenosti da brzo i uspješno izvrše postavljene zadatke i svojim efikasnim mjerama omoguće cjelokupnom sistemu općenarodne odbrane i društvene samozaštite brzo i uspješno funkcionisanje.

Kada se izložena situacija i zadaci što ih ona nameće gledaju u svijetlu uloge i odgovornosti vojnih škola za stanje u oružanim snagama, onda se mora cijeniti, prije svega, obučenost i osposobljenost kadrova za izvršavanje složenih zadataka u štabovima i komandama svih stepena. Drugim riječima, naše starješine moraju biti vrhunski obučene i osposobljene za planiranje i organizaciju rada u štabovima, brzo i energično reagiranje na svaku promjenu situacije na adekvatan način, što podrazumijeva optimalnost donijetih odluka i racionalnu upotrebu snaga i sredstava kojima se raspolaže. Široka štapska obrazovanost i osposobljenost starješina omogućava zamjenjivost starješina na funkcionalnim dužnostima i sposobnost pokrivanja više štapskih i planskih funkcija od strane jednog lica. Na taj način se umanjuje potreba proširivanja formacija komandi i grupnog rada na manje složenim zadacima. Konačno, komandantska funkcija je nezamisliva bez razvijenog smisla za štapski rad: planiranje, organizaciju, predviđanje, donošenje odluka i praćenje njihovog izvršenja i reagiranje na izmijenjene situacije. Osim toga, timski rad zahtijeva i odgovarajuću ujednačenost obrazovanja u planskim i štapskim poslovima, a u praksi je u mnogo čemu individualan i rezultat je ličnih iskustava, saznanja i sklonosti.

S obzirom na složenost sistema općenarodne odbrane i društvene samozaštite i složenost ratnih dejstava koja bismo organi-

zirali i vodili u okviru općenarodnog odbrambenog rata, posebno je izražena potreba razvijanja sposobnosti starješina za koordinaciju unutar viših komandi i štabova i njihove saradnje sa drugim strukturama općenarodne odbrane u pripremama i izvođenju većih vježbi i izvršavanju drugih krupnih zadataka, pogotovu onih dugoročnijeg karaktera. Potreba za tim osjeća se sve više i na nivou komandi pukova, brigada i divizija, ali je na tim nivoima, ipak, najvažnija osposobljenost u rukovođenju borbenim dejstvima: u realnim uslovima zemljišta, situacije u vazduhu uz učešće različitih struktura općenarodne odbrane u zoni borbenih dejstava i tempa kojim se izvode savremena borbenja dejstva. Dokumentacija, razni papiri i prepiska preopterećuju rad komandi ovog nivoa, što ukazuje na nedovoljnu osposobljenost i kulturu rada štabova, sa mnogo formalizma, krutosti i neoperativnog ponašanja.

Cjelinu problema daljeg i potpunijeg osposobljavanja komandi i štabova, uključujući komande armija, vidova i republičkih i pokrajinskih štabova teritorijalne odbrane, sagledavamo zajedno sa Centrom visokih vojnih škola JNA »Maršal Tito«, i vjerovatno će se poduzeti šire mjere na tom planu, putem različitih oblika praktično-primjenjene obuke, a također i putem kraćih kurseva. U stvari, već sada je u Školi narodne odbrane i komandno-štabnim akademijama znatno proširen program planskog i štapskog obučavanja starješina, a sada se radi na njegovom daljem proširivanju i osavremenjivanju.

Obuka rezervnih starješina je predmet sveopće pažnje i u tome se, postepeno, postižu zapaženi rezultati. Izrađeni su programi kurseva i drugih oblika obučavanja, vezani za godišnje programe obuke jedinica i njihove pripreme. Prema prvim ocjenama, izgleda da smo tu na pravom putu. U ovome se mora istrajati i iskoristiti veoma izražena zainteresiranost rezervnih starješina, komandi i jedinica i aktivnog kadra koji je na tome angažiran i koji ulaže odista ogromne napore u toj obuci.

Značaj obuke rezervnog kadra povećava se i time što će te starješine u perspektivi biti još više angažirane u odbrambenim pripremama zemlje, naročito u domenu mobilizacije. Naime, sva dosadašnja iskustva ukazuju na to da je neophodno odlučnije ići na podruštvljavanje mobilizacije ne samo kad je riječ o popuni u ratnim uslovima, već i kad se radi o regrutovanju i obuci regruta. Problemi mobilizacije u miru, kako je sada vršimo, javljaju se posebno u gradovima i većim urbanim sredinama, a u ratu — na čitavom prostoru, posebno na privremeno zaposjednutoj teritoriji. Oni su poglavito objektivne prirode i proističu iz sve slo-

ženijih zahtjeva da se rigorozno smanjuje rok izvršenja mobilizacije, kako bi se moglo uspješno suprotstaviti mogućoj iznenadnoj agresiji. Trendovi tehničko-tehnološkog razvoja savremenih oružanih snaga sve više zaoštravaju taj zahtjev. Zbog toga je neophodno da se sistem mobilizacije što više pojednostavi i prilagodi savremenim uslovima i zahtjevima. Put rješavanja tog problema je dosljednija primjena principa teritorijalnog i proizvodnog načina popune gdje god je to moguće i uključivanje što većeg broja subjekata u pripremi i izvođenju ove stratezijske radnje. Prema tom zahtjevu treba podesiti sistem i nivo osposobljavanja kadrova u komandno-štabnim akademijama i u Školi narodne odbrane kako bi shvatanje i rješavanje tekućih problema mobilizacije i popune bilo u potpunom skladu s duhom koncepcije općenarodne odbrane i društvene samozaštite.

No, kada je riječ o ciljevima školovanja treba reći da su oni i do sada normativno bili dobro postavljeni. Međutim, u njihovom ostvarenju vojne škole ne poštuju u potpunosti zahtjeve koji proizlaze iz stvarnih potreba trupe. Još uvijek nije uravnotežen odnos između općeg obrazovanja i stručnog osposobljavanja pitomaca i slušalaca za poslove koje će obavljati na dužnostima u trupi.

Ciljevi školovanja se mogu ostvarivati samo uz ogromne intelektualne i fizičke napore. U praksi se, međutim, zahtjevi ponekad smanjuju, upravo kad je riječ o stručnom osposobljavanju neposredno za funkcionalnu dužnost koju će obavljati u trupi. Osposobljavanje starijina za samostalan rad i napore, kako intelektualne (dalje školovanje, vanškolsko obrazovanje i samoobrazovanje), tako i fizičke (da brinu o kondiciji i budu spremni da podnose napore vojničkog poziva, posebno obuke, i da sačuvaju fizičku sposobnost tokom svog radnog vijeka), jedan je od osnovnih zadataka škola.

Posebno značajan zadatak vojnih škola i školskih centara je osposobljavanje pitomaca — slušalaca da u potpunosti shvataju i usvajaju duh i zahtjeve naše koncepcije i doktrine općenarodne odbrane i društvene samozaštite, tako da to postane sastavni i nerazdvojni dio njihove svijesti i načina mišljenja, te da neprekidno doprinose njihovoj primjeni i daljem razvoju. I pored postignutih rezultata na ovom planu, moguće je još mnogo više uraditi.

Prvo, neophodno je da se u vaspitno-obrazovnom procesu potpunije naučno objašnjava i razrađuje cjelina koncepcije, a ne samo njena vojna suština i oružana borba. Drugo, neophodno je kroz praktičke vježbe sprovoditi temeljnije uvježbavanje sadejstva i saradnje komandi i jedinica sa ostalim strukturama sistema općena-

rodne odbrane i društvene samozaštite na prostoru borbenih dejstava. Treće, zahtjeve i principe koji proizlaze iz koncepcije i doktrine općenarodne odbrane treba još efikasnije, brže i stručnije ugrađivati u sadržaje obuke. To se odnosi, prije svega, na rješavanje taktičkih i taktičko-operativnih zadataka, vatrenu obuku i taktičko obučavanje, kao i na sadržaje tehničkih i drugih stručno-specijalističkih predmeta. Četvrto, metodika u obuci treba biti još više usmjerena na to da se zahtjevi za kreativnošću u obuci i na osposobljavanju inicijativnih, sposobnih i efikasnih starješina neophodnih u ratu uopće, a posebno u ratu kakav bismo mi vodili, u potpunosti realiziraju u nastavnom procesu.

U revolucionarnoj, narodnoj i socijalističkoj armiji, kakva je naša od svog nastanka, vaspitanje je imalo primarno mjesto uopće, a posebno u školama. Ulazeći sve dublje u period bez druga Tita i kadrova iz revolucije (u JNA i društvu uopće), vaspitavanje mladih starješina na velikim tekovinama narodnooslobodilačkog rata i revolucije, poslijeratne izgradnje Jugoslavije i socijalističkih društvenih odnosa u njoj, mora biti naša još veća preokupacija i odgovornost pred jugoslavenskom zajednicom za najsloženiju i najodgovorniju društvenu funkciju — odbranu zemlje.

Treba ponovo konstatovati da se ne radi dovoljno na motivaciji mladih ljudi za vojni poziv, kako od strane društveno-političkih zajednica i društveno-političkih organizacija, vaspitno-obrazovnih i drugih ustanova u građanstvu, tako i sa naše strane. Interes kandidata iz građanstva za upis u vojne škole posljednjih godina je u izvjesnom opadanju. To bi moglo da dovede u pitanje naš rad i izbor budućih starješina prema utvrđenim kriterijumima psiho-fizičke sposobnosti, znanja i dr. Suvišno je govoriti o tome što bi to značilo kada bismo iz vojnih škola dobijali prosječne ili ispod prosjeka kadrove da pripremaju ljude u miru i vode ih u ratu, posebno u ratu kakav bi se nama nametnuo. Ne možemo se složiti sa mišljenjem da je materijalni položaj starješina jedini pravi stimulans za vojni poziv, mada ga nimalo ne potcjenjujemo. Vojne škole moraju same učiniti nove i dobro smišljene napore da se zaustavi negativan trend. Najsvježiji primjeri nekih srednjih vojnih škola ukazuju na to da se može više postići samo ako se shvati da su vojne škole najznačajniji faktor obezbjeđenja kandidata za školu. Međutim, to je problem i svih struktura oružanih snaga, komandi garnizona, komandi armija i republičkih i pokrajinskih štabova, vojnih okruga i vojnih odsjeka, organa SSNO, ali ne manje i Saveza komunista i svih društveno-političkih organizacija u republikama, pokrajinama, regionima, gradovima i općinama.

Vojne škole mogu u svemu tome više doprinijeti, prije svega, kvalitetnijim vaspitno-obrazovnim radom, odnosom prema pitomcima, pružanjem pomoći onima koji se teže adaptiraju ili imaju problema sa jezikom i onima koji ne raspolažu odgovarajućim predznanjima, kao i borbom protiv pojava osipanja, posebno pitomaca pripadnika naroda i narodnosti, inače, deficitarnih u našoj kadrovskoj strukturi. Ako tom problemu ne bismo posvetili odgovarajuću pažnju, neizbježno bi se kasnije pojavili i drugi, posebno u planiranju kadrovske strukture viših i najviših komandi i štabova u oružanim snagama, gdje se istovremeno moraju obezbijediti visoki stručni i moralno-politički kvaliteti starješina i neophodna nacionalna zastupljenost. Bez dobrog izbora i proporcionalne nacionalne zastupljenosti pitomaca prilikom prijema u vojne škole to ne bi bilo moguće, i stoga se tom poslu mora posvetiti najveća pažnja.

Kad je riječ o statusu nastavnika, smatram da treba što prije razmotriti nekoliko ključnih i aktuelnih pitanja čijim rješenjem će se prevazići neke sadašnje dileme i problemi. To se prvenstveno odnosi na izbor kvalitetnijeg starješinskog kadra sa više smisla i sposobnosti za nastavnički poziv, na sistemsko regulisanje kretanja kadra na relaciji: škola-trupa-škola ili trupa-škola-trupa i obezbjeđenje elastičnijeg raspona formacijskih činova u okviru vojnih škola — centara i katedri.

Posebno je značajno da osnovna rješenja u kadrovskoj politici i vođenju u službi nastavnika obezbijede jednake opće uslove za napredovanje kao i starješinama u jedinicama, komandama i ustanovama. Ne mislim da treba da imaju bilo kakve privilegije. Niko ne može biti nagrađivan samo zato što nosi titulu. Titula se mora dokazivati rezultatima rada, koji treba da utiču na čin, položaj, položajnu grupu, brže vođenje u službi i nagrađivanje. Starješine u školama ne bi smjele zaostajati u napredovanju iza drugih starješina.

Problem cirkulacije nastavničkog kadra na relaciji: škola-trupa-škola je pitanje koje se već više godina postavlja, ali još uvijek nemamo trajnijeg rješenja. Očito je da ne možemo imati potpuno profesionalan nastavnički kadar. Isto tako, ne bi bilo dobro rješenje da dužnost nastavnika bude epizoda u službi starješine, jer nastavnički poziv zahtijeva potpunije usmjerenje i relativno duže zadržavanje na tim dužnostima. Ova suprotnost se može riješiti jedino planskim vođenjem nastavničkog kadra na relaciji škola-trupa-škola, sa nešto dužim zadržavanjem u školi, ali ne tolikim da se izgubi neophodna veza sa trupom i korak sa razvojem trupnog kadra i kadra u komandama i štabovima. Samo odgovarajuće profile star-

ješina — nastavnika za neke specifične predmete treba duže zadržavati na nastavničkim dužnostima.

Još uvijek ne možemo biti zadovoljni individualnim radom i samoobrazovanjem jednog dijela nastavnika. Dio nastavnika nedovoljno prati novine u vojnoj tehnici i doktrinama stranih armija, kao i u razvoju sopstvene tehnologije, koncepcije i doktrine općenarodne odbrane i metodike.

Ima različitih ocjena o tome da li je nastavnik, u cjelini uzev, jednako ili manje opterećen nego starješina u trupi, recimo komandir ili komandant. Za većinu predmeta dobar nastavnik ne bi trebalo da je manje opterećen. Karakter njegovog rada je drugačiji, ali to ne znači da on ima manje obaveza, pa čak i po ukupnom vremenu rada, bez obzira na to što su u trupi dežurstva, obuka, vježbe, pripreme jedinica za razne vrste zadataka, itd. Ima, međutim, nastavnika koji u radu ne ulažu potrebne napore. Mislim da se moraju poduzeti razne podsticajne mjere da se više ambicije i poleta unese u tu za nas veoma značajnu djelatnost.

Potrebno je naglasiti i povećane zahtjeve koji se stavljaju pred nastavnike u pogledu poznavanja stranih jezika, prvenstveno za nastavnike u komandno-štabnim akademijama, Školi narodne odbrane i drugim vojnim školama. To je preduslov za bolji nastavno-obrazovni i naučnoistraživački rad, ponajviše za ovo drugo.

No, kada je riječ o naučnoistraživačkom radu, treba reći da se sve češće ističe ocjena da naučni rad i teorija u oblasti ratne vještine zaostaju za praksom. Nemamo odgovore na neke iskrsele probleme u realizaciji koncepcije općenarodne odbrane. Nauka, prvenstveno vojna, već sada je, a ubuduće će još više biti, jedan od odlučujućih činilaca razvoja oružanih snaga i, naravno, naše koncepcije općenarodne odbrane i društvene samozaštite. Visoke vojne škole i školski centri imaju na tom planu velike zadatke. Oni treba da brže razvijaju naučnoistraživačku djelatnost, bez obzira na to što će im vaspitno-obrazovna funkcija i dalje ostati primarna.

Mjere koje su u proteklom periodu poduzete na stvaranju našeg armijskog naučnog kadra bile su pravi odgovor na napred istaknuti problem; njih treba i dalje sistematski poduzimati, a završene poslijediplomce raspoređivati na odgovarajuća mjesta u školama i drugim naučnim institucijama oružanih snaga.

Mislim da je potrebno ukazati i na neka pitanja dalje izgradnje našeg vojnog školstva i politike razvoja vojnih škola i osposobljavanja kadrova u narednom desetogodišnjem periodu.

Htio bih da istaknem neke osnovne zahtjeve i najvažnija rješenja daljeg razvoja vojnih škola. Radi se, prije svega, o povećanim

zahtjevima osposobljavanja starješinskog kadra za veći broj dužnosti na visokim i najvišim položajima u oružanim snagama. Odredili smo nove, svestranije ciljeve školovanja u komandno-štabnim akademijama vidova i Školi narodne odbrane. Usmjerenije nego do sada idemo na osposobljavanje za dužnosti komandanata bataljona. Još naglašenije ističemo značaj i potrebu masovnijeg i sadržajnijeg obrazovanja uz rad. Naglašena je i potreba za osposobljavanjem starješina za obavljanje većeg broja dužnosti u komandama i štabovima. Šta se time željelo postići? Skraćivanjem trajanja školovanja ide se na racionalnije i manje odvajanje kadra od njegovih redovnih dužnosti; školovanjem u komandno-štabnoj akademiji mora se postići osnova za rad na većem broju različitih dužnosti u komandama i štabovima.

To znači da se sva potrebna znanja prije školovanja u komandno-štabnoj akademiji moraju steći individualnim radom, na raznim kursevima i redovnim poslovima — dužnostima. Želimo da starješine što više uče i da se što više dokazuju. Zato se i uvode prijemni ispiti za komandno-štabne akademije. Da li će kandidati, poslije položenog prijemnog ispita, ići na redovno ili vanredno školovanje u komandno-štabnim akademijama ovisi od uspjeha, kadrovskih potreba i mogućnosti škola. Da bi ovakav prilaz bio i dovoljno stimulativan za starješine, uspješno položeni prijemni ispit za komandno-štabnu akademiju bio bi priznat kao položen ispit za unapređenje u čin majora.

Zajedničkim školovanjem u komandno-štabnim akademijama nastojimo, također, da otklonimo postojeće slabosti usko stručnog školovanja po rodovima i službama, a da više istaknemo potrebu osposobljavanja za pripremu i vođenje združenog boja u složenim savremenim uslovima općenarodnog odbrambenog rata, uslovima koji bi se mogli stvoriti na našem ratištu.

Posebno želim istaknuti potrebu i značaj koji se mora pridavati obrazovanju uz rad i kroz rad, samoobrazovanju i usmjeravanju korištenja slobodnog vremena starješina, ne samo zbog tekućih već i dugoročnih aktuelnih potreba našeg razvoja. Ove oblike obrazovanja i vaspitanja treba što više podsticati, ne prepuštajući ih stihiji i shvatanju pojedinaca, već za njih obezbijediti organizovano uticaj i pomoć komandi, štabova i vojnih škola. To mora još više postati predmet interesovanja i brige komandnih i partijsko-političkih faktora.